

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

AXBOROT KOMMUKINATSIYA TEXNOLOGIYALARI SIFATLI TA'LIMNING BOSH OMILI SIFATIDA

B. Q. Qodirov

TATU Qarshi filiali dotsenti

F. Sh. Xalilov

TATU Qarshi filiali talabasi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ta'lim oluvchilarga fanlarni yaxshi o'zlashtirishlari uchun zarur bo'lgan imkoniyatlarni berish, dars mashg'ulotlarida talabalarning bir sohaga oid bo'lgan kompetentliklarini rivojlantirish uchun zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish va ta'lim tizimini maqsadli ravishda boyitish kabi chora-tadbirlar xususida taklif va mulohazalar bayon etilgan. Shuningdek, talabalarning bilim olganlaridan keyin ulardagi kechirmalarga ham qisman to'xtilib o'tildi.

Kalit so'zlar: dasturiy vosita, AKT, ta'lim, ta'limni rivojlantirish, axborotlarni izlash, darsliklar, zamonaviy axborot texnologiyalari, psixofiziologik.

ABSTRACT

This article describes proposals and considerations in terms of measures such as giving the students the opportunities they need to master the subjects well, using modern information technologies for developing students' competencies in one area in the classroom, and purposefully enriching the educational system. Also partially touched upon the forgiveness of students in them after receiving knowledge.

Key words: software tool, ICT, education, educational development, information search, textbooks, modern information technology, psychophysiological.

Zamonaviy pedagogik dasturiy vositalarni qo'llash asosida talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikma va malakalarini shakllantirishda talabalarning funksional va psixofiziologik imkoniyatlari inobatga olinishi lozim. Pedagoglarning pedagogik dasturiy vositalar asosida imkon qadar ko'proq ma'lumotlarni yoritishga intilishi talabalarni ortiqcha toliqtirishga olib kelishi mumkin. O'z navbatida ma'lumotlarni

Proceedings of International Educators Conference

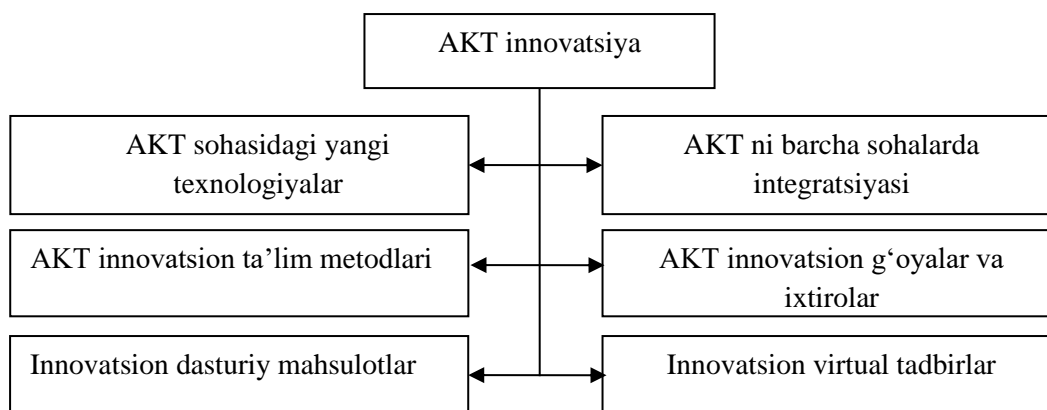
Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

uzatish tezligini oshirish esa ma'lumotlarni o'zlashtirish sifatining pasayishiga, xatoliklar sonining ortib borishiga, talabalarning o'zini yomon his qilishi va sog'ligiga salbiy ta'sir qiladi. Shu sababli ham axborot-kommunikatsiya texnologiyalari(AKT) ni maqsadli qo'llash bugungi kunning dolzarb muammolaridan biri bo'lib kelmoqda.

1-rasm. AKT sohasining keng ko'lamli kengayishi

Fiziologik-gigienik sohada amalga oshirilgan tadqiqotlar kompyuterda ishlashda bilim oluvchilarning aqliy ish qobiliyati o'zlashtiriladigan ma'lumotlar hajmiga teskari proporsional ravishda o'zgarib borishini e'tirof etadi. Bu quyidagi sabablar bilan izohlanadi:

ko'rish organlariga tushadigan yuklamaning ortib borishi;

yangiliklarni qabul qilishda yuzaga keluvchi dastlabki ruhiy ko'tarinkilikning tinib qolishi;

yuzaga kelishi mumkin bo'lgan noaniqlik va xatoliklar tufayli salbiy hissiyotlarning yig'ilib borishi;

katta miqdordagi ta'limiy resurslarni qabul qilish undan keyingi axborot resurslarini faol o'zlashtirishga to'sqinlik.

Bu holat ta'lim jarayonida pedagogik dasturiy vositalarni ishlab chiqish va joriy etishda zarur didaktik, psixofiziologik hamda metodik talablarni hisobga olgan holda ishlab chiqilishi zaruratini yuzaga chiqaradi.

Pedagogik dasturiy vositalarning psixofiziologik jihatdan samaradorligi birinchidan: talabalarning o'quv materiallarini o'zlashtirishi, tarbiyalanganlik va intellektual rivojlanganligi, ishchanlik ko'rsatkichlari, motivatsion barqarorlik darajalari bilan belgilanadi. Boshqa bir tomondan o'qituvchi faoliyati bilan bog'liq bo'lib, o'qitish

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

konsepsiyalari, pedagogik texnologiyalari va ta'lim vositalaridan rasional foydalanish ko'rsatkichlari, o'qituvchining mehnat faoliyatiga nisbatan barqaror motivasiyasi va ish qobiliyati bilan belgilanadi.

Shuningdek oliy ta'lim muassasalari ta'lim darajasi va sifati mamlakat taraqqiyoti – uning iqtisodiyoti, jahon hamjamiyatidagi o'rnini, mazkur yurtda yashaydigan insonlarning turmush darajasi, ijtimoiy yutuqlarini belgilaydi. Mamlakatimizda bo'lganidek eng yaxshi deb hisoblagan ta'lim darajasi aholining ijtimoiy, huquqiy hayot darajasi, kommunikatsion savodxonligi, ta'lim olishga qiziqishning yuqoriligi bilan belgilanadi. Ta'lim darajasi va sifati ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan o'qituvchining shaxsiy sifatlari va kasbiy mahoratigagina emas, balki, aynan ta'lim tizimining asoslariga ham bog'liq bo'ladi.

Ta'limning rivojlanish yo'li fanlar sonining va o'rganiladigan mavzularning ortishi hisobiga olinadigan bilimlar bilan kengayishi mumkin. Fanlar sonini kengaytirish, talabalarga yuklamalarni ko'paytirish bilangina emas, balki o'qituvchi-pedagoglarning o'zlari ta'lim berayotgan fanlariga har tomonlama va zamonaviy axborot texnologiyalariga tayangan holda saboq berishlari uchun ularning malakalarini oshirib borish ham muhim omildir.

Ta'limni rivojlantirishning — intensiv yo'li, birinchidan, ta'lim metodini o'zgartirishni, qo'shimcha bilim berish yo'llarini izlash shu jumladan zamonaviy texnologiyalarni fan doirasida qo'llashni talab etadi. Axborotlar bilan mustaqil ishlashni bilish, topish, anglab yetish va nihoyat mavjud axborotlar asosida yangi bilimlarni uyg'unlashtirishni bilish, mana shu o'quv jarayonini rivojlantirishning eng istiqbolli yo'li bo'lishi mumkin.

Mana shunday yondashuvda ta'lim olish jarayoni markazining tayyor, to'g'ri ma'lumotlar olish va ularni yodlab olishdan axborotni izlash, qayta ishlab chiqish va bir shakldan boshqa shaklga aylantirish ko'nikmalarini egallashga yo'nalish sodir bo'ladi. Zamonaviy talabalarning bilim olish manbalarini kuzatadigan bo'lsak, unda o'qituvchi eng muhim manba bo'lib qolayotganligi yaqqol ko'zga tashlanadi. Aynan uningagina muhim rol — o'quvchiga aniq bir fan bo'yicha bilim berish, klassifikatsiyalash, o'zgartirish tizimini berish roli yuksaltiriladi. Har bir fan bo'yicha mazmunli qadriyatli yo'nalishlar tizimini yaratish va o'quvchiga yetkazish — o'qituvchining eng asosiy funksiyasi hisoblanadi va shunday bo'lib qolmoqda.

Agar darsliklar va o'quv qo'llanmalarida maktab dasturi bo'yicha tegishli minimum bilimlar jamlangan holda berilganligini va nazorat hamda imtihon biletleri savollari

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

bilan uzviy bog‘liqligini e‘tiborga oladigan bo‘lsak, unda talabalar darsliklar hamda qo‘llanmalar materiallariga tayanib, bilim olishga intilganlar. Bilimlarini baholashda tortishuvlarda ular mana shunday manbalarga asoslanishlari osonroq, mustaqil ifodalar, umumlashtirishlar va shunga o‘xshash ko‘p mehnat talab qiluvchi harakatlarga xojat bo‘lmagan.

Keyingi vaqtda, shaxsiy kompyuterlardan keng foydalanish bilan internet va maxsus o‘quv kompyuter dasturlari orqali bilim olish keng rivojlanmoqda. Internet manбайдan olingan bilimlar ishonchligini baholashni talab qiladi. Axborot olish manbalaridagi “ishonch” masalasi o‘qitishning an‘anaviy metodlarida umuman muhokama qilinmaydi. Internet va ommaviy axborot vositalarining ta‘lim tizimi, o‘quvchi va o‘qituvchilar dunyoqarashiga ta‘siri haqidagi ko‘plab fikrlar mavjud. Darslik va dasturlar mualliflarining, muxbirlar hamda sharhlovchilar va boshqalarning bilib yoki bilmay yo‘l qo‘ygan kamchiliklari borliqni to‘g‘ri anglashda ta‘sir ko‘rsata oladi.

Turli axborot olish manbalarini haqiqiy o‘quv jarayoniga kiritish, ushbu bilim manbalariga ishonchni baholash, boshqa, yanada ishonchli manbalarni topa bilish talabalarning mustaqil ishlashga qiziqishlarining o‘shishiga olib kelishi kerak. Turli manbalardan olingan bilimlarni solishtirish va umumlashtirish, ularni ijodiy qayta ishlab chiqishni bilish ham juda muhim bo‘lib hisoblanadi. Ba‘zan bilimlar sinovi sifatida taklif etiladigan o‘quvchining tanlangan mavzu bo‘yicha referat tayyorlash o‘rniga internetdan topilgan tayyor referatlarni oddiy ko‘chirib olish sodir bo‘ladi. O‘z fikrini ifoda etish va bayon etish o‘rniga o‘quvchi boshqalarning fikrlarini ko‘chirib olib va anglab yetmagan holda o‘zinkidek ko‘rsatish bilan almashtiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Kadyrov, B. K. (2023). Perspectives of Problems in the Study of Database Science in the Credit-Module System and Their Solutions. *International Journal of Formal Education*, 2(1), 16–22. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/524>
2. Каюмова, Н., & Қодиров, Б. (2023, May). ТАЛАБАЛАРНИНГ МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИ БИЛАН ИШЛАШ КОМПЕТЕНТЛИКЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ДАСТУРИЙ ВОСИТАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. In *International Scientific and Practical Conference on Algorithms and Current Problems of Programming*.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

3. Қодиров, Б. Қ. (2022, October). ТЕХНИК УНИВЕРСИТЕТЛАРИДА КОМПЕТЕНЦИЯГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШ. In " ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM (pp. 92-93).
4. Sh.X.Pozilova. “Pedagogik dasturiy vositalar” fanidan ma’ruza mashg’ulotlari bo’yicha o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU. 2019. – 161 b.
5. О.Д.Рахимов, О.М.Турғунов, Қ.О.Мустафаев, Ҳ.Ж.Рўзиев Замонавий таълим технологиялари /Тошкент, “Фан ва технология нашриёти”, 2013й., 200бет.

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

E- CONFERENCE
SERIES